

LAHDEN RUDOLF STEINER -KOULUN ESIOPETUKSEN OPETUSSUUNNITTEMA

Sisältö

- 1 Esiopetuksen tehtävä ja yleiset tavoitteet**
 - 1.1 Tehtävä
 - 1.2 Yleiset kasvatuksen ja oppimisen tavoitteet
 - 1.3 Toiminta-ajatus
- 2 Esiopetuksen toteuttaminen**
 - 2.1 Esiopetuksen järjestäminen
 - 2.2 Oppimiskäsitys
 - 2.3 Oppimisympäristö
 - 2.4 Työtavat
- 3 Esiopetuksen yksityiskohtaiset tavoitteet ja sisällöt**
 - 3.1 Eheyttäminen
 - 3.2 Keskeiset sisältöalueet
 - 3.2.1 Kieli ja vuorovaikutus
 - 3.2.2 Matematiikka
 - 3.2.3 Etiikka ja katsomus
 - 3.2.4 Ympäristö ja luonnontieto
 - 3.2.5 Terveys
 - 3.2.6 Fyysinen ja motorinen kehitys
 - 3.2.7 Taide ja kulttuuri
- 4 Kasvun ja oppimisen tuki esiopetuksessa**
 - 4.1 Esiopetuksen yleinen tuki
 - 4.2 Esiopetuksen tehostettu tuki
 - 4.3 Esiopetuksen erityinen tuki
 1. Kasvun ja oppimisen tuki paikallisessa opetussuunnitelmassa
 2. Yksilölliset suunnitelmat esiopetuksessa
 - 4.5.1 Lapsen esiopetuksen oppimissuunnitelma
 - 4.5.2 Henkilökohtainen opetuksen järjestämistä koskeva suunnitelma
- 5 Kasvun ja oppimisen tukimuodot esiopetuksessa**
 1. Esiopetuksen opetusjärjestelyihin liittyvä tuki
 - 5.1.1 Erityisopetus
 - 5.1.2 Pidennetty oppivelvollisuus
 2. Esiopetuksen muu tuki
 - 5.2.1 Yhteistyö kodin kanssa
 - 5.2.2 Tulkitsemis- ja avustajapalveluiden järjestäminen
 3. Esiopetuksen oppilashuolto ja turvallisuuden edistäminen
 - 5.3.1 Oppilashuolto
 - 5.3.2 Turvallisuuden edistäminen
 - 5.3.3 Henkilötietojen käsittely, salassapito ja tietojen luovuttaminen
 - 5.3.4 Oppilashuollon ja turvallisuuden edistäminen paikallisessa opetussuunnitelmassa

- 6 Eri kieli- ja kulttuuriryhmien sekä erityisen koulutustehtävän mukainen esiopetus, vieraskielinen esiopetus ja kotimaisten kielten kielikylpy**
1. Saamenkieliset
 2. Romanikieliset
 3. Viittomakieliset
 4. Maahanmuuttajat
 5. Erityiseen maailmankatsomukselliseen tai kasvatusopilliseen järjestelmään perustuva esiopetus
 6. Vieraskielinen esiopetus ja kotimaisten kielten kielikylpy
- 7 Arviointi**
- 8 Esiopetuksen opetussuunnitelman laatiminen**
1. Opetussuunnitelman laatimisen järjestelyt
 2. Opetussuunnitelmaan sisältyvät seikat

1 Esiopetuksen tehtävä ja yleiset tavoitteet

1.1 Tehtävä

Steinerpedagogisen esiopetuksen tehtävänä on

- vaalia lapsen tervettä kehitystä ja kasvurauhaa
- edistää lapsen suotuisia kasvu-, kehitys- ja oppimisedellytyksiä
- tukea ja seurata lapsen fyysistä, psyykkistä, sosioemotionaalista ja kognitiivista kehitystä ja pyrkiä ennalta ehkäisemään näillä alueilla mahdollisesti ilmeneviä vaikeuksia.
- edistää lapsen kasvua ihmisyyteen ja ohjata lasta toisten ihmisten arvostamiseen

Varhaiskasvatus ja siihen kuuluva esiopetus sekä perusopetus steinerpedagogiikassa muodostavat lapsen kehityksen kannalta johdonmukaisesti etenevän kokonaisuuden. Esiopetus on osa varhaiskasvatusta ja sen järjestämisessä otetaan huomioon muun varhaiskasvatuksen tavoitteet ja sisällöt.

1.2 Yleiset kasvatuksen ja oppimisen tavoitteet

Steinerpedagogisen esiopetuksen tavoitteena on vastata esiopetusikäisen omaleimaiseen kehitysvaiheeseen ja sen erityistarpeisiin sekä kunkin lapsen yksilöllisiin tarpeisiin. Esiopetuksen yleisenä tavoitteena on

- oppimisen ilon ja innostuksen säilyminen ja vahvistuminen
- terveen itsetunnon ja myönteisen minäkuvan vahvistuminen
- sosiaalisten taitojen kehittyminen

1.3 Toiminta-ajatus

Lapsi on luonnostaan aktiivinen ja kiinnostunut oppimaan uusia asioita. Oppiminen on iloinen asia. Lapsen ensisijainen kokemis- ja oppimismuoto on leikki. Oppiminen tapahtuu luontevasti arjen tilanteista, osana hoitoa ja kasvatusta. Kasvatus ja opetus ovat nivoutuneina päiväkodin toiminnan sisältöihin.

Steiner-päiväkodin varhaiskasvatus liittyy suomalaisen varhaiskasvatuksen arvopohjaan, joka perustuu kansainvälisiin lapsen oikeuksiin sekä perusoikeussäännöksiin. Lapsella on oikeus onnelliseen lapsuuteen, tasapainoiseen kasvuun, kehitykseen ja oppimiseen. Lapsi on onnellinen, kun hänestä huolehditaan, asetetaan rajat ja annetaan rakkautta.

Laulut ja lorut kuuluvat viikon jokaiseen päivään. Päivä rakentuu siten, että aamupiirin ja satuhetken jälkeen on aina vapaan leikin vuoro. Viikkorytmissä on jokaisella päivällä oma teemansa, esimerkiksi maalaus, leivonta, satu, liikunta ja retkipäivä. Vuoden kiertokulussa ovat tärkeitä juhlat, kuten sadonkorjuu-, lyhty-, adventti-, joulu- ja pääsiäisjuhlat. Lapsen oma syntymäpäivä on myös yksi vuoden tärkeimmistä päivistä.

Päiväkoti antaa lapselle puitteet terveisiin aistikokemuksiin ja vapaaseen leikkiin. Värit ovat puhtaita ja muodot yksinkertaisia. Materiaalit ovat puuta, puuvillaa, silkkiä, villaa tai muuta luonnonmateriaalia. Ympäristö tukee leikkiä, joka kumpuaa lapsen omasta mielikuvituksesta. Viitteelliset luonnonmateriaaleista valmistetut leikkikalut antavat tilaa mielikuvitukselle.

Yhteistyö vanhempien kanssa on kiinteää. Juhlien ja lastentapahtumien lisäksi päiväkodissa järjestetään säännöllisesti vanhempainiltoja, kasvatust keskusteluja vanhempien kanssa.

Päiväkodissa on oma keittäjä. Hän valmistaa lapsille monipuolista luomupainotteista kasvisruokaa. Kalaruokaa tarjotaan muutaman kerran kuukaudessa. Lapset syövät päivän aikana aamiaisen, lounaan ja iltapäivän välipalan.

2 Esiopetuksen toteuttaminen

2.1 Esiopetuksen järjestäminen

Esiopetus järjestetään lasten ikäkauden ja edellytysten mukaisesti siten, että se edistää tervettä kasvua ja kehitystä. Esiopetuksessa noudatetaan Opetushallituksen vahvistamia esiopetuksen opetussuunnitelman perusteita ottaen huomioon steinerpedagogiset lähtökohdat, menetelmät ja tavoitteet.

2.2 Oppimiskäsitys

Steinerpedagoginen opetus ja kasvatustavat perustuvat steinerpedagogiseen ihmiskäsitykseen, jossa ihmisen kasvu ja kehitys nähdään jatkuvana prosessina. Kasvattajan tehtävänä on tukea lapsen yksilöllistä kehitystä: auttaa lasta tuomaan esiin omaa ainutlaatuista yksilöllisyyttään ja toteuttamaan omia pyrkimyksiään – auttaa lasta kasvamaan omaksi itsekseen.

Alle kouluikäisen lapsen kehityksessä painopiste on fyysisen kasvun alueella. Fyysinen terveys ja tasapaino tunne-elämän ja ajattelun kehityksessä on perusta kaikelle oppimiselle ja yksilöllisten kykyjen tasapainoiselle kehittymiselle. Lapsi liittyy maailmaan tekemisen ja kokemisen kautta jäljitellen kokemaansa. Hän oppii asioita itse tutkien, tekemällä ja kokeilemalla.

Ympäristö, ajan ja toiminnan rytmittäminen, vapaa leikki, toiminta ja liikkuminen sekä mielikuvituksen ravinto ovat tärkeitä oppimisen peruspilareita. Esiopetuksessa huolehditaan lapsen oikeudesta lapsuuteen. Lapsuuteen kuuluvat kokemus elämän kiireettömyydestä ja säännöllisyydestä, jolloin lapsessa kasvaa osallisuus omaan elämäänsä.

Esikoululainen elää murrosvaihetta, jossa hän käy läpi suuria muutoksia fyysisesti mutta myös tunne-elämän, ajattelun ja sosiaalisuuden kehityksessä. Hän on kasvamassa ulos pikkulapsivaiheesta mutta olo on epävarma ja mielialat ailahtelevat. Hän on aktiivinen, kekseliäs ja toimelias, toisaalta syvällisten kysymysten pohtija. Leikit vertaisryhmässä ovat pitkäjänteisiä ja niiden suunnittelussa harjaantuvat niin mielikuvitus kuin sosiaaliset taidot. Esikoululainen tarvitsee uusien kykyjen kypsymiseen ja valmiuksien kehittymiseen aikaa ja rauhaa. Alkuun olo on epävakaa samalla tavoin taidoissa kuin koko fyysisessä olemuksessa.

Kehitysvaiheen päätyminen näkyy tasapainon löytymisenä niin liikkeissä kuin tunne-elämässä. Lapsesta itsestään nousee pyrkimys järjestykseen. Jäljittely ei ole enää pääasiallinen oppimisen tapa. Koulukypsä lapsi haluaa omasta tahdostaan kuunnella ja kykenee keskittymään.

Suurimmalla osalla lapsia kouluvalmiuden saavuttaminen ja oppivelvollisuusikä, koulun alkaminen sinä vuonna kun lapsi täyttää seitsemän vuotta, osuvat yksiin. Mutta joskus oikea ajankohta on kahdeksan- tai kuusivuotiaana – kehitys etenee yksilöllisesti ja koulun aloittamisen ajankohta on tärkeä katsoa yksilöllisesti lapsesta lähtien, aloitusta kiirehtimättä mutta myöskään viivyttämättä.

2.3 Oppimisympäristö

Lapsen ympäristöllä on ratkaiseva merkitys hänen kehitykselleen. Oppimisympäristön voidaan nähdä koostuvan kolmesta eri osa-alueesta.

Kasvattaja. Ympäristön tärkein tekijä on aikuinen ihminen, kasvattaja. Hän toimii esikuvana, jota lapsi jäljittelee. Kasvattajan itsekasvatus ja sisäinen pyrkimys itsensä kehittämiseen on siten kasvatuksen perusta. Kannustus ja opastus kasvattavat paremmin kuin moitteet. Keskeistä on kasvattajan ja lapsen välinen vuorovaikutus. Sen perustana on lapsen yksilöllisyyden arvostaminen ja kunnioittaminen. Kasvattaja kohtaa lapsen eläytyvällä, lasta kuuntelevalla asenteella asettumalla lapsen asemaan aikuisuutensa säilyttäen. Aikuinen auttaa lasta tarvittaessa, mutta ensisijaisesti rohkaisee häntä toimimaan itse.

Fyysinen ympäristö. Päiväkoti sijaitsee Jalkarannassa Tapanilan alueella. Vanha, päiväkodiksi kunnostettu puutalo tarjoaa kodikkaan ympäristön kasvamiselle. Luonnonläheisyys tarjoaa hienot mahdollisuudet metsäretkille.

Päiväkodin luokkatilat ovat kodinomaisia ja sisustuksessa käytettävät materiaalit ja värit huolella valittuja. Materiaalien, muotojen ja värien valinnalla tuetaan aistien kehittymistä. Leikkivälineet ovat useimmiten luonnonmateriaaleista. Huolehdittu, harmoninen ja esteettinen aistiympäristö on osa steinerpedagogista kasvatusta. Esiopetuksen tilat muuntuvat tarpeen mukaan, kun lapset itse luovat tilaa toiminnalleen tarkoituksenmukaiseksi vaikkapa leikkittelineden, penkkien tai kankaiden avulla. Tilojen suunnittelussa huolehditaan siitä, että ne tarjoavat mahdollisuuden paitsi yhteiseen toimintaan myös omaan rauhaan. Leikkivälineet ja tarvikkeet ovat vapaasti lasten saatavilla. Lapset oppivat jäljittelyn kautta huolehtimaan itsenäisesti välineiden järjestyksestä omille paikoilleen.

Sosiaalis-psykykinen ympäristö. Varhaiskehityksen ajan lapsen suhde ihmisiin ja maailmaan perustuu luottamukseen. Tätä luottamusta vahvistetaan esiopetuksessa erityisesti vanhempien kanssa tehtävällä yhteistyöllä. Yhteiset kasvatustavoitteet ja niistä sopiminen vahvistaa turvallisuuden tunnetta lapsessa ja luo kasvulle ja oppimiselle suotuisan ilmapiirin.

Esiopetuksessa ilmapiiri perustuu vielä aikuisen luomaan kodinomaiseen lämpöön, turvalliseen ja hoivaavaan läsnäoloon. Siinä ovat tärkeitä ilo ja elämänmyönteisyys. Iloinen, kiireetön ja avoin ilmapiiri ohjaa lapsia sosiaaliseen kanssakäymiseen. Esiopetusvuoden aikana harjoitellaan yhdessä elämisen taitoja, ristiriitatilanteiden kohtaamista ja sopimista.

Hyvät tavat ja tottumukset juurtuvat lapsen kokemukseen päivittäin toistuvien toimien avulla. Sosiaalinen elämä tarvitsee kasvaakseen ja kehittyäkseen yhteistä tapakulttuuria. Esiopetuksessa tämän alueen hoitaminen tähtää myös lapsen kouluvalmiuksien lisääntymiseen.

2.4 Työtavat

Steinerpedagogisen esiopetuksen työtavoissa ovat keskeisiä rytmi ja toistuvuus toiminnassa, lapsen ohjaaminen toimimalla esikuvana ja jäljittelyn mallina sekä vapaa leikki omaehtoisen oppimisen menetelmänä.

Rytmi. Asioiden ja tapahtumien rytmien toistuminen päivien, viikkojen, kuukausien ja vuoden kierrossa tuo selkeyttä ja turvallisuutta lapsen elämään. Vuoden juhla-ajat ja vuodenvierolle ominaiset työt kantavat toimintaa ja jäsentävät aikaa lapsen kehitysvaihetta vastaavalla tavalla. Ne auttavat lasta luomaan suhteen luontoon ja tarjoavat runsaasti oppimismahdollisuuksia. Vuotta rytmittävät juhlat: sadonkorjuu- ja lyhtyjuhla syksyllä, adventtijuha, joulukuukausi, pääsiäinen sekä kevätjuhla. Vuosirytmiiin liittyy myös jokaisen lapsen oma syntymäpäiväjuhla. Lapsille juhla tuodaan tekemisen ja sadun kautta, kuvina, jotka vastaavat lapsen ikäkautta ja käsityskykyä. Viikkorytmi eurytmia-, leipomis-, maalaus- ja retkipäivineen ja kädentöineen jäsentää lapsen viikon. Päivärytmissä vuorottelevat aikuisen ohjaamat tuokiot ja vapaa leikki.

Esikuva ja jäljittely. Alle seitsemänvuotias lapsi oppii pääasiassa jäljittelemällä. Lapsi liittyy maailmaan välittömästi toiminnan ja kokemisen, ei käsitteiden kautta. Siksi on tärkeää, että lapsi näkee ja kokee ympärillään mahdollisimman paljon ihmisten tekemää työtä, johon hän voi vapaasti liittyä. Tavalliset kodintyöt ovat siten osa steinerpedagogista esiopetusta. Kasvattaja vastaa kehitysvaiheeseen, kun hän valmistaa ruokaa, siivoaa, tekee käsitöitä tai hoitaa puutarhaa. Käytännön työt antavat lapselle mahdollisuuden monipuoliseen taitojen harjoitteluun. Aikuisten työskentely on myös tärkeä virike leikille.

Vapaa leikki. Steinerpedagogiikassa painotetaan vapaan leikin merkitystä lapsen kehitykselle. Siinä vahvistuu lapsen luovuus, mielikuvitus ja aloitteellisuus. Omaehtoinen leikki kuuluu esiopetuksen

jokaiseen päivään. Kehitysvaiheeseen liittyen kuusivuotiaassa lapsessa herää tarve asettaa tavoite omalle tekemiselleen, mikä heijastuu myös leikissä. Vapaassa yhteisleikissä lapsi harjoittaa nyt itse innokkaasti ja antaumuksella juuri niitä taitoja, joita koulussa tarvitaan: kestävyyttä ja pitkäjänteisyyttä, aloitekykyä, suunnittelemista, kekseliäisyyttä ja ongelmien ratkaisua, kuuntelua, neuvottelu- ja yhteistyötaitoja. Omin voimin saavutetut valmiudet rakentavat edellytykset sitoutua koulussa tehtäviin ja luovat perustan itseluottamukselle ja omalle itsenäiselle ajattelulle. Leikissä kehittyvät myös mielikuvituksen voimat, joita lapsi tarvitsee myöhemmin kaikessa oppimisessa.

3 Esiopetuksen yksityiskohtaiset tavoitteet ja sisällöt

3.1 Eheyttäminen

Esiopetus kuuluu steinerpedagogiikan ihmiskäsityksen mukaisesti kehityskauteen, jota leimaa ihmisolemuksen kokonaisvaltaisuus. Tällöin ihmisen ajattelun, tunteen ja tahdon voimat toimivat yhteen liittyneinä; lapsen kognitiivisen, emotionaalisen ja toiminnallisen kehityksen alueet ovat vaikeasti erotettavissa toisistaan. Kasvatuksen ja opetuksen tehtävänä on tukea ja ravita tätä kokonaisuutta.

Varhaiskasvatus ja siihen kuuluva esiopetus muodostavat lapsen kehityksen kannalta johdonmukaisesti etenevän kokonaisuuden. Esiopetuksen järjestäminen yhdistetyssä 3-6 -vuotiaiden lasten ryhmässä tukee tärkeällä tavalla esiopetusikäistä lasta. Kuusivuotias elää murrosvaihetta, jossa hän käy läpi suuria muutoksia. Tuttu ryhmä ja kasvuympäristön ja kasvattajan pysyvyys luo turvallisuutta, oppimisen perustaa. Pienempien ihailu ja kokemus omasta osaamisesta ryhmän vanhimpina vahvistaa itsetuntoa.

Esiopetus on lapsen fyysistä, emotionaalista ja kognitiivista kehitystä kokonaisvaltaisesti tukevaa pedagogiikkaa. Siksi esiopetus ei steinerpedagogiikassa ole sidottu tiettyyn ryhmäkokoan vaan sitä toteutetaan, kun ryhmässä on esiopetusikäinen lapsi.

3.2 Keskeiset sisältöalueet

3.2.1 Kieli ja vuorovaikutus

Esiopetuksessa tuetaan kielen kehitystä ja annetaan virikkeitä, jotka valmistavat tulevaa lukemisen ja kirjoittamisen oppimista. Äidinkielen taitojen kehittyminen tukee lapsen ajattelun, tunteiden, sosiaalisuuden ja vuorovaikutustaitojen kehittymistä ja sitä kautta koko oppimisprosessia.

Kielen oppimisessa on tärkeintä aikuisen antama malli. Lapsi omaksuu myös aikuisen tavan käyttää sanoja ja artikuloita, aina eleitä ja ilmeitä myöten. Siksi kasvattajat kiinnittävät erityistä huomiota oman ilmaisunsa selkeyteen ja kielelliseen rikkauteen.

Sadut, runot, lorut, laulut, riimit ja leikit ovat esiopetuksen päivittäisiä sisältöjä. Ne ovat tärkeitä kielen kehityksen kannalta sekä laajentavat sanavarastoa ja tarjoavat kuvia mielikuvituksen aineksiksi.

Esiopetuksessa tuetaan lapsen itseilmaisua. Lasta rohkaistaan puhumaan vuorovaikutustilanteissa. Kuuntelemisen kykyä harjoitellaan monin tavoin. Ryhmätilanteissa lapsi oppii kuuntelemaan muita ja ottamaan vuorollaan osaa keskusteluun.

Steinerpedagogiikassa esiopetuksen tehtävä ei ole opettaa lukemaan ja kirjoittamaan mutta esiopetuksessa luodaan pohja luku- ja kirjoitustaidon oppimiselle. Pieniä kirjoitusharjoituksia voidaan tehdä aikuisen kirjoittamaa mallia jäljitellen. Kasvattajat tukevat lapsen omasta kiinnostuksesta lähtevää mielenkiintoa kirjoittamista ja lukemista kohtaan. Lapset oppivat tunnistamaan kirjaimia ja alkuäänteitä.

3.2.2 Matematiikka

Lapsi tutustuu matematiikan ilmiöihin luonnollisissa arkipäivän tilanteissa. Työn, leikkien ja liikunnan kautta lapsi oppii numeroita, lukukäsitteitä ja lukumääriä. Matematiikalla esiopetuksessa on aina jokin mieli ja päämäärä. Ruokapöytää katettaessa lasketaan ruokailijoitten määrä ja tarvittavat ruokailuvälineet ja astiat. Leivottaessa voidaan punnita, rakennettaessa mittailta ja arvioida.

Lapsi oppii luokittelemaan ja järjestämään esineitä, kappaleita, kuvioita, muotoja, määriä jne. ja vertailemaan ilmiöitä yksinkertaisten matemaattisten ominaisuuksien kuten muotojen tai määrien perusteella luonnollisissa toimintayhteyksissä. Lapsen itsenäistä pyrkimystä ratkaista omasta ympäristöstä nousevia ongelmia tuetaan, jotta heräävä kiinnostus havaintojen tekoon ja tarkkailuun kasvaa ja vahvistuu. Ajattelu ja ongelmanratkaisu kehittyvät vähitellen itse kokeilemalla, vertaamalla ja suunnittelemalla.

Vapaa leikki on myös matemaattisten valmiuksien harjoittelua. Esimerkiksi pitkäjänteisissä rakennusprojekteissa, jotka ovat kuusivuotiaiden leikeissä keskeisellä sijalla, harjoitellaan ongelmanratkaisutaitoja. Laulu- ja liikuntaleikit sekä eurytmia kehittävät keskittymisen ja kuuntelemisen lisäksi rytmittämistä ja tilan ja muodon hahmottamista. Ajan kulkuun ja arviointiin lapsi tutustuu päivän rytmissä, viikonpäivien kierrossa, kuukausien ja vuodenaikojen vaihtumisessa ja syntymäpäivien vietossa.

3.2.3 Etiikka ja katsomus

Esiopetuksen eettinen kasvatus sisältyy kaikkeen toimintaan ja on koko ryhmälle yhteistä. Sosiaaliset taidot ja hyvät tavat, toisten huomioon ottaminen ja erilaisuuden hyväksyminen harjaantuvat luonnollisissa tilanteissa päivittäisissä toimissa. Steinerpedagogiikan yleiset periaatteet ottavat huomioon lapsen yksilölliset tarpeet niin, että jokainen lapsi kulttuurisesta ja katsomuksellisesta taustasta riippumatta voi kokea tulevansa kuulluksi ja huomioon otetuksi tasavertaisena ryhmän jäsenenä.

Steinerpedagogisessa esiopetuksessa vahvistetaan lapsen luottamusta. Luottamuksellinen, lasta kunnioittava ilmapiiri tuo lapselle kokemuksen siitä, että maailma on hyvä. Kunnioitusta toisia ihmisiä, luontoa ja kaikkea elävää kohtaan sekä myönteisyyttä ja kiitollisuutta opetetaan esikuvan kautta.

Eettiseen kasvatukseen liittyy läheisesti luonto- ja ympäristökasvatus: ympäristön hoitaminen, pientenkin asioiden arvostaminen ja huolella vaaliminen, ilo ja ihmettely luonnonilmiöiden äärellä, kiitollisuus maan antimista. Pienempien auttaminen, esimerkiksi pukemisessa ja ruokailussa, kasvien ja eläinten hoitaminen ja suojeleminen pihapiirissä ja lähiympäristön siisteydestä huolehtiminen luovat perustaa elämän kunnioittamiselle ja inhimillisyydelle ja suvaitsevaisuudelle.

Elämäkatsomuksellisten syvällisten kysymysten pohdinta on tyypillistä kuusivuotiaalle. Lapsi lähestyy kysymyksiä ennakkoluulottomasti mutta ei vielä abstraktein käsittein; ajattelu on vahvasti kuvissa elävää. Pohdintaan vastaavat tässä kehitysvaiheessa sadut. Ne käsittelevät hyvän ja pahan olemusta kuvakielellä, jota lapsi ymmärtää, ja välittävät pysyvää elämänviisautta.

Steinerpedagogiikka on uskontokunnista riippumaton kasvatustilastofofia. Kunnioitamme kaikkia uskonnollisia sekä uskonnottomia katsomuksia. Lapsi kohtaa uskontoon liittyviä asioita vuodenkiertoon kuten jouluun ja pääsiäiseen liittyvissä juhlissa, joiden pohjana on suomalainen kristillisyyteen pohjaava kulttuuriperintö. Valmistelu ja odotus, juhlan täyttymys ja arkeen laskeutuminen jäsentävät aikaa. Juhlat ovat vuoden kohokohtia, niissä nousee hetkeksi arjen yläpuolelle. Juhla tuodaan lapselle kehitysvaihetta vastaavalla tavalla, kuvina sadun kautta, leikkeinä ja tekemisenä. Uskonnollisviritteiden ja eettisten kertomusten myötä luodaan virikkeitä lapsen oman elämäkatsomuksen syntymiselle. Mahdollisuuksien mukaan esiopetuksessa otetaan huomioon myös lapsen ja perheen omaa uskonnollista tai katsomuksellista taustaa.

3.2.4 Ympäristö- ja luonnontieto

Ympäristöön ja luontoon lapsella on esiopetusiässä vielä avoin, aistiva ja kokeileva suhde. Tuetaan lapsen elämyksellistä luontosuhdetta. Luontaista ihmettelyä ja kiinnostusta vaalitaan sekä toiminnassa että asenteissa. Aikuinen luontoa ja ympäristöä hoitavana esikuvana opettaa parhaiten lasta kunnioittamaan omaa ympäristöään ja virittää hänen kiinnostustaan myös siitä huolehtimiseen.

Pihapiirin omaehtoinen ja aikuisen hienovaraisesti ohjaama havainnointi auttaa lasta elämään yhdessä luonnon kanssa. Vuodenkierrosta tulee konkreettista elämää. Mahdollinen sadonkorjuu antaa juurevaa luonnontuntemusta ja perustietoa. Pihaan voidaan houkutella eläimiä lintulaudoilla ja pesäpöntöillä, jolloin niitä ruokitaan ja päästään osallisiksi niiden elämästä. Luontopöytä sisätiloissa auttaa myös seuraamaan luonnon muuntumista vuoden kierrossa. Metsä eri vuodenaikoina ja metsässä liikkuminen tulevat tutuiksi säännöllisillä pikkuretkillä läheiseen tuttuun paikkaan.

Lähiympäristön hoitamista ja huoltamista ja työvälineiden tarkoituksenmukaista käyttöä lapsi harjoittelee päivittäin esiopetuksen tilassa, milloin huonekaluja tai työ- ja leikkivälineitä järjestämällä ja puhdistamalla, milloin lattiaa lakaisemalla tai muita pieniä askareita toimittamalla. Lapsi oppii siten paitsi elämän perustaitoja myös arvostamaan rakennettua ympäristöä.

3.2.5 Terveys

Esiopetuksessa pyritään edistämään lapsen fyysistä ja psyykkistä hyvinvointia ja tervettä kasvua toimintaa rytmittämällä, vapaan leikin ja päivän toimintojen tervehdyttävällä vuorottelulla. Päivässä on toiminnan, levon ja virkistuksen tasapaino, joka kokemuksellisesti välittyy lapselle.

Laadukas ravinto terveen kasvun perustana on osa pedagogiikkaa. Ruoka valmistetaan käyttäen mahdollisuuksien mukaan luonnonmukaisesti viljeltyjä tuotteita ja puhtaita lisäaineettomia

elintarvikkeita. Lasta ohjataan tutustumaan vähitellen kaikkeen tarjottavaan. Leipomispäivä on tärkeä viikon rytmittäjä. Ruokailuhetki on sosiaalisuutta kehittävä ja samalla myös tapakasvatusta.

Lasta opetetaan huolehtimaan päivittäisestä henkilökohtaisesta hygieniastaan sekä omasta pukeutumisestaan. Häntä ohjataan liikkumaan turvallisesti lähiympäristössä.

3.2.6 Fyysinen ja motorinen kehitys

Päivittäinen liikunta on välttämätöntä lapsen terveille ja tasapainoiselle kehitykselle. Liikkuminen ja leikkiminen kehittävät motorisia perustaitoja. Fyysistä ja motorista kehitystä tukemalla vahvistetaan myös lapsen itsetuntoa.

Esiopetusikä merkitsee fyysisessä kehityksessä painopisteen siirtymistä raajojen alueelle. Se näkyy jäsenten nopeana kasvuna ja voi aiheuttaa epävarmuutta ja kömpelyyttä liikkeissä. Tämä heijastuu usein levottomuutena, korostuneena liikunnan tarpeena – lapsi hakee itse omaehtoisesti uudelleen liikkeiden hallintaa. Tasapainon jälleen löytyminen näkyy liikunnan tarpeen tasaantumisenä, tavallisesti esiopetusvuoden loppuvaiheessa, ja liittyy osaltaan kouluvalmiuden saavuttamiseen.

Esiopetuksen tärkeä tehtävä on tukea kehitysvaihetta järjestämällä mahdollisuus monipuoliseen liikkumiseen sekä sisätiloissa että ulkona. Painopiste on lapsen omatoimisuuden ja aloitteellisuuden tukemisessa; vapaassa leikissä harjaantuvat päivittäin myös liikunnalliset taidot. Metsäretket ja luonnossa liikkuminen kehittävät fyysistä ja motorista kuntoa ja taitavuutta. Ohjatussa liikunnassa, esimerkiksi sadun mukaan liikuttaessa, voidaan kehittää kehon hallintaa, notkeutta, ketteryyttä, tasapainoa ja nopeutta. Työliikkeitä jäljittelevät liikuntaleikit saavat koko kehon tasapainoisesti liikkeeseen. Esiopetusvuoden aikana huolehditaan perusliikuntataitojen, kuten kävelyn ja juoksemisen, tasapainoilun, naruhyppelyn, luistelun ja hiihtämisen vahvistumisesta.

Hienomotoriikka, kädentaidot sekä käden ja silmän yhteistyö kehittyvät arkipäivän toiminnoissa. Lapsi saa harjoitella käyttämään yksinkertaisia työvälineitä ja kokeilla erilaisia käsitöitä.

3.2.7 Taide ja kulttuuri

Steinerpedagogisessa esiopetuksessa painottuvat taiteellisena toimintana musiikki, eurytmia, kuvataide, nukketeatteri ja kädentyö. Taiteellisessa työskentelyssä on tärkeintä itse tekeminen ja kokemuksen tuoma ilo lapselle, ei syntynyt tuotos. Töitä ei arvioida vaan jokainen työ on yhtä arvokas.

Musiikki. Musiikkikasvatuksessa tuetaan lapsen luontaista musikaalisuutta, jolle on ominaista musiikin ja liikkeen läheinen yhteenkuuluvuus, ilo ja spontaanisuus. Musikaalisuuden kehittämisen lähtökohtana on lapsen kuuntelukyvyn vaaliminen. Sitä voidaan vahvistaa mm. tietoisella suhteella hiljaisuuteen, erilaisilla kuuntelu-, liikunta- ja rytmileikeillä.

Musiikki liittyy päivittäiseen toimintaan, arkeen ja juhlaan sekä rytmittää osaltaan vuoden kiertokulkua. Laulu kantaa arjen käytäntöjä. Toistuessaan rytmisesti se vahvistaa lasta ja tuottaa hänelle iloa ja turvallisuutta. On tärkeää, että lapsi juurtuu musiikin avulla omaan kulttuuriperintöönsä ja saa rikkaita laadullisia elämyksiä kunkin vuodenajan taiteellisesta elävöittämisestä.

Lapsen on helppo liittyä lauluun ja improvisoida myös itse. Lauletaan sekä melodisia että rytmisiä lauluja, käytetään paljon toistoa ja muuntelua sekä yhdistetään lauluihin lapselle luontainen liike.

Soittaminen liittyy läheisesti lauluun. Soittimina käytetään yksinkertaisia, korkealaatuisia soittimia.

Eurytmia. Lasten eurytmiassa kuljetaan satujen, luonnontapahtumien ja työnteon maailmassa. Lapset eläytyvät syntyvään mielikuvaan ja seuraavat liikkeitä jäljittelemällä. Se elävöittää mielikuvitusta ja luovuutta ja vahvistaa niin leikkimisen kuin oppimisen kykyä ja tukee tunnealueen kehitystä. Lapsi oppii eurytmian avulla hahmottamaan tilaa ja itseään tilassa.

Kuvataide. Kuvataiteessa tuetaan ja rohkaistaan lapsen omaa ilmaisua piirtäen, maalaten, muovailen ja rakennellen. Lapset tutustuvat värien maailmaan akvarelliväreillä maalaten märkää märeille -tekniikalla. Menetelmä antaa mahdollisuuden värien erilaisten tunnelmien kokemiseen. Piirtämisessä käytetään mehiläisvahaliituja. Piirtäminen on usein päivittäistä esikouluikäisillä, jotka alkavat jo työskennellä suunnitelmallisesti kuvaa tehdessään. Lapsi oppii arvostavan suhtautumisen työvälineisiin ja käytettyyn materiaaliin kasvattajan esimerkkiä seuraten. Materiaaleissa painotetaan korkeaa laatua tukena lapsen aistikehitykselle.

Värien kanssa työskennellessä ja kuvan tekemisessä on tärkeintä luova prosessi, ei lopputulos. Piirroksissa lapset ilmaisevat itseään ja kokemuksiaan. Piirroksiset heijastavat myös lapsen kehitysvaihetta ja koulukypsyyttä.

Satu ja nukketeatteri. Sadun kertominen liittyy esiopetuksen päivärytmiin. Satua kerrottaessa ei lapsille näytetä valmiita kuvia, jotta lapsi voi itse vapaasti muodostaa kuvia mielessään. Samaa satua kerrotaan myös useamman kerran. Satua voidaan esittää myös nukketeatterina, yksinkertaisin ja viitteellisin pöytäteatteri- tai marionettinukein.

Kädentyö. Esiopetuksessa lapsen tulee saada kokemuksia inhimillisestä, mielekkästä, päämäärähakuisesta työstä ja sen tuloksista. Esikoululaisen innostusta tehdä oikeita töitä ja valmiutta oppia vahvistetaan ottamalla hänet mukaan ja antamalla omia pieniä tehtäviä. Lapsi oppii aikuisen esimerkin avulla erilaisia työtapoja ja käytännön taitoja. Ne kehittävät monipuolisella tavalla myös kouluvalmiuksia. Käytännöllinen älykkyys, käsillä käsittäminen, on pohjana myöhemmälle käsitteelliselle ajattelulle.

4 Kasvun ja oppimisen tuki esiopetuksessa

4.1 Esiopetuksen yleinen tuki

Tukea tarvitsevalle lapselle on oikeus saada riittävää tukea heti tuen tarpeen ilmaantuessa. Kiireetön, kodinomainen oppimisympäristö, tukee lapsen kehitystä. Lapsen esiopetuspäivä on pedagoginen rytminen kokonaisuus, säännöllinen rytmi päivän ja viikon toiminnoissa on perusta oppimiselle. Lisäksi kiinnitetään huomiota lapsen yksilöllisiin tarpeisiin niin, että lapsi voi osallistua täysipainoisesti ryhmän toimintaan.

Yleisen tuen antaminen lapselle aloitetaan heti, kun lapsen kehitysseurannassa on todettu tuen tarvetta. Yleinen tuki pohjautuu lapsen tarpeisiin ja edellytyksiin, sitä voidaan toteuttaa esimerkiksi kehittämällä esiopetuksen toimintatapoja ja -kulttuuria ja ohjaamalla ryhmää toimimaan hyvänä oppimisympäristönä, jonka sisäinen vuorovaikutus edistää oppimista. Yleiseen tukeen kuuluu tiivis seuranta ja arvio tuen riittävydestä.

4.2 Esiopetuksen tehostettu tuki

Tehostettu tuki on yleistä tukea yksilöllisempää ja tavoitteiltaan eriytyneempää. Jos lapsi tarvitsee säännöllistä tukea tai useita tukimuotoja, kasvattajat tekevät pedagogisen arvion tarpeen mukaan muita asiantuntijoita apuna käyttäen, etenkin silloin kun on kyse lapsen hyvinvointiin ja kokonaiskehitykseen liittyvistä ongelmista. Toiminta tapahtuu yhteistyössä huoltajien kanssa. Tehostetun tuen aloittaminen ja järjestäminen käsitellään pedagogiseen arvioon perustuen päiväkodin kollegiossa tai tarvittaessa moniammatillisessa oppilashuoltoryhmässä. Pedagogisessa arviossa kuvataan lapsen kokonaistilanne, yleinen tuki ja erityistarpeet sekä arvio tarvittavien ratkaisujen muodoista. Päiväkotimme resurssit eivät aina riitä tehostetun tuen antamiseen riittävässä muodossa, joten vanhempien kanssa käydään perusteellinen keskustelu lapsen tarpeista ja mahdollisesta siirtymisestä kunnallisten esikoulupalveluiden pariin.

4.3 Esiopetuksen erityinen tuki

Erityistä tukea tarvitaan, kun tehostettu tuki ei riitä. Erityinen tuki on muodoltaan edellistä kokonaisvaltaisempaa, säännöllisempää tai kehityksen osa-alueittain eriytyneempää, jolloin tukimuodoiksi tarvitaan esimerkiksi integroituja erityisryhmiä. Erityinen tuki perustuu pedagogiseen selvitykseen ja siihen liittyy tarvittaessa psykologinen tai lääketieteellinen asiantuntijalausunto tai vastaava sosiaalinen selvitys. Erityinen tuki suunnitellaan moniammatillisesti ja päätös erityisestä tuesta kirjataan HOJKS:aan. Päiväkotimme resurssit eivät riitä erityisen tuen toteuttamiseen lasta palvelevalla tavalla, joten erityistä tukea tarvitsevan lapsen vanhemmat ohjataan kääntymään kunnallisten esikoulu- ja erityisopetuspalveluiden puoleen lapsen edun mukaisen tuen saamiseksi.

4.4 Kasvun ja oppimisen tuki paikallisessa opetussuunnitelmassa

Tuki pyritään järjestämään omassa esiopetusryhmässä mahdollisuuksien mukaan. Jos tuen tarve on suurempi, mihin päiväkodissa pystytään vastaamaan, käännytään kunnallisten kiinteiden rakenteiden puoleen tuen joustavan järjestämisen takaamiseksi.

Esiopetuksessa toteutettava tuki suunnitellaan yhteistyössä lapsen huoltajien kanssa ja tuen järjestämisen lähtökohtana ovat kunkin lapsen vahvuudet, oppimis- ja kehitystarpeet sekä kasvurauha. Tuen toteuttamisessa käytetään erilaisia tuen toteuttamisen muotoja. Tuen suunnittelussa ja toteutuksessa hyödynnetään kollegiaalista moniammatillista tietotaitoa.

4.5 Yksilölliset suunnitelmat esiopetuksessa

4.5.1 Lapsen esiopetuksen oppimissuunnitelma

Steinerpedagogisessa esiopetuksessa olevan lapsen tuen tarpeen arvioinnista, tuen suunnittelusta ja toteutuksen seurannasta vastaa esiopetusryhmän opettaja. Lapselle annettava tuki kirjataan oppimissuunnitelmaan, jotta tukea voidaan arvioida ja suunnitella. Oppimissuunnitelmaa voidaan käyttää osana yleistä tukea, mutta se on aina pakollinen tehostetun tuen aikana.

4.5.2 Henkilökohtainen opetuksen järjestämistä koskeva suunnitelma

Erityistä tukea koskevan päätöksen toimeenpanemiseksi oppilaalle laaditaan henkilökohtainen opetuksen järjestämistä koskeva suunnitelma HOJKS. Suunnitelmasta tulee ilmetä oppilaan erityistä tukea koskevan päätöksen mukaisen opetuksen ja muun tuen antaminen. Esikoululaisten HOJKS tehdään aina moniammatillisessa oppilashuoltoryhmässä.

HOJKSin tehtävänä on tukea pitkäjänteisesti oppilaan yksilöllistä oppimis- ja kasvuprosessia. HOJKS on oppilaan oppimiseen ja koulunkäyntiin liittyvä tavoitesuunnitelma sekä suunnitelma opetuksen sisällöistä, pedagogisista menetelmistä ja muista tarvittavista tukitoimista. HOJKSin laatimisessa hyödynnetään oppilaalle osana tehostettua tukea tehtyä oppimissuunnitelmaa sekä pedagogista selvitystä. HOJKSia muutetaan aina oppilaan tuen tarpeen tai opetuksen tavoitteiden muuttuessa. HOJKSiin voidaan kirjata kokemukset käytetyistä opetusjärjestelyistä, toimintatavoista ja tukipalveluista ja hyödyntää tätä tietoa suunnitelman toteutumisen arvioinnissa.

5 Kasvun ja oppimisen tukimuodot esiopetuksessa

5.1 Esiopetuksen opetusjärjestelyihin liittyvä tuki

5.1.1 Erityisopetus

Päiväkodissamme ei ole mahdollisuutta antaa erityisopetusta.

5.1.1 Pidennetty oppivelvollisuus

Pidennetyn oppivelvollisuuden pariin kuuluvat vaikeasti vammaiset lapset. Päätös pidennetystä oppivelvollisuuden pidentämisestä tarvitaan ennen esiopetuksen alkua, jotta oikeus siihen voi toteutua. Emme toteuta päiväkodissamme pidennettyä oppivelvollisuutta.

5.2 Esiopetuksen muu tuki

5.2.1 Yhteistyö kodin kanssa

Jos lapsi ei ole ollut aiemmin steinerpedagogisen varhaiskasvatuksen piirissä, yhteistyö kodin kanssa alkaa viimeistään silloin, kun hänet on ilmoitettu esiopetukseen. Vanhemmille tiedotetaan esiopetuksesta ja sen piirissä järjestettävästä toiminnasta kuten juhlista, esitelmistä ja muista tapahtumista. Ennen esiopetuksen alkua järjestetään tiedotustilaisuus steinerpedagogiikasta ja steinerpedagogisesta esiopetuksesta, niin että vanhemmat voivat tutustua sen toiminta-ajatukseen, tavoitteisiin ja menetelmiin.

Vanhempien kanssa käydään perhekohtainen keskustelu, jossa vanhemmat kertovat lapsen varhaiskehityksestä ja perheen kasvatusnäköyksistä. Sen kautta on mahdollisuus muodostaa yhteinen kuva lapsesta, mikä auttaa lapsen esiopetussuunnitelman tekemisessä. Keskustelussa sovitaan, miten lapsen kehitystä ja laaditun suunnitelman toteutumista seurataan. Keskustelu rakentaa pohjaa luottamukselliselle yhteistyölle. Yhteistyö toteutuu lisäksi säännöllisissä

vanhempainilloissa. Niissä käsitellään yleisellä tasolla lapsen kehitystä, kasvatuksen ja opetuksen tavoitteita ja menetelmiä sekä esiopetuksen sisältöjä. Esiopettaja voi myös vieraillla lapsen kotona tutustuakseen lapseen.

Esiopetuksen henkilöstö tukee kotien kasvatustehtävää ja vastaa osaltaan lapsen kasvatuksesta esiopetuksen aikana. Yksittäisen lapsen kehitykseen tai ilmenneisiin ongelmiin paneudutaan vanhempien ja henkilöstön välisissä keskusteluissa esiopetusvuoden aikana, mahdollisesti jo ennen esiopetuksen alkua. Mikäli tämä ei riitä lapsen tilanteen selvittämiseen, voidaan järjestää tapaamisia joko esiopetuksen järjestäjän muiden asiantuntijoiden tai ulkopuolisten asiantuntijoiden kanssa. Keskusteluissa pyritään lapsilähtöiseen ratkaisuun.

5.3.1 Oppilashuolto

Oppilashuoltotyö perustuu luottamukseen ja yhteistyöhön. Päiväkodin esiopetus on osa Lahden Rudolf Steiner -koulun oppilashuoltoryhmää, johon kuuluvat kouluterveydenhoitaja, koulupsykologi, erityisopettaja, rehtori, taideterapeutti ja tarpeen mukaan muita henkilöitä. Oppilashuoltoryhmä kokoontuu säännöllisesti.

Esiopetuksen oppilashuollon tavoitteena on luoda terve ja turvallinen kasvu- ja oppimisympäristö sekä lapsen kehityksen ja oppimisen esteiden varhainen tunnistaminen ja niihin puuttuminen. Oppilashuolto järjestetään yhteistyössä kunnan sosiaali- ja terveydenhuollon toimeenpanoon kuuluvia tehtäviä hoitavien viranomaisten kanssa.

5.3.2 Turvallisuuden edistäminen

Lapsella on oikeus fyysisesti, psyykkisesti ja sosiaalisesti turvalliseen opiskeluympäristöön. Päiväkodilla on "arjen turvallisuus" -niminen kansio, joka sisältää pelastussuunnitelman, kriisisuunnitelman sekä suunnitelman oppilaiden suojelemiseksi väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä. Tähän kansioon voi tutustua päiväkodilla pyytämällä sitä päiväkodin johtajalta. Mahdollisista retkistä ja näihin liittyvistä kuljetusjärjestelyistä tiedotetaan huoltajia aina etukäteen. Päiväkotirakennus ja tilojen sopivuus lapsille tarkastetaan säännöllisesti palo- ja muiden viranomaisten toimesta.

5.3.3 Henkilötietojen käsittely, salassapito ja tietojen luovuttaminen

Päiväkodin henkilöstö on salassapitovelvollinen. Tämä tarkoittaa ettei se luovuta salassa pidettäviä tietoja tai asiakirjoja lapsen tai perheen henkilökohtaisista asioista.

Oppilashuoltotyöhön osallistuvilla on salassapitosäännösten estämättä oikeus saada toisiltaan ja luovuttaa toisilleen sekä päiväkodin opettajille ja perusopetuslain mukaisesta opetuksesta ja toiminnasta vastaavalle viranomaiselle oppilaan opetuksen asianmukaisen järjestämisen edellyttämät välttämättömät tiedot.

Tiedon luovuttaja joutuu harkitsemaan esimerkiksi sitä, onko kysymys sellaisesta tiedosta, joka on välttämätön oppilaan tai muiden oppilaiden turvallisuuden varmistamiseksi. Luovutettava tieto voi koskea muun muassa sellaista oppilaan sairautta, joka tulee ottaa opetustilanteissa huomioon. Vaikka tiedon luovuttamiselle olisikin edellä todettu lain tarkoittama peruste, yhteistyön ja luottamuksen rakentamiseksi ja turvaamiseksi on syytä pyrkiä aina ensisijaisesti hankkimaan huoltajan suostumus salassa pidettävän tiedon luovuttamiseen.

Huoltajan yksilöidyllä kirjallisella suostumuksella voidaan opetuksen järjestämisen kannalta välttämättömiä salassa pidettäviä tietoja pyytää myös muilta tahoilta. Opetuksen järjestäjällä on salassapitosäännösten estämättä oikeus saada maksutta oppilaan opetuksen järjestämiseksi välttämättömät tiedot sosiaali- ja terveydenhuollon viranomaiselta, muulta sosiaalipalvelujen tai terveydenhuollon palvelujen tuottajalta sekä terveydenhuollon ammattihenkilöltä.

Jos oppilas siirtyy muualle esiopetukseen, aikaisemman opetuksen järjestäjän on salassapitosäännösten estämättä viipymättä toimitettava oppilaan opetuksen järjestämisen kannalta välttämättömät tiedot uudelle opetuksen järjestäjälle. Uudella opetuksen järjestäjällä on myös pyynnöstä oikeus saada vastaavat tiedot.

6 Eri kieli- ja kulttuuriryhmien sekä erityisen koulutustehtävän mukainen esiopetus, vieraskielinen esiopetus ja kotimaisten kielten kielikylpy

Steinerpedagogisen esiopetuksen yleiset periaatteet tukevat lasta ja ottavat huomioon hänen yksilölliset tarpeensa tasavertaisena ryhmän jäsenenä.

Eri kieli- ja kulttuuriryhmiin kuuluvien lasten vanhemmille tarjotaan riittävästi tietoa steinerpedagogiikasta, sen lähtökohdista ja tavoitteista, jotta heillä on perusteet valinnalleen. Vanhempien valitessa steinerpedagogisen esiopetuksen selvitetään tarve henkilökohtaisen esiopetus- tai oppimissuunnitelman tekemiseen. Sitä varten kartoitetaan lapsen edellytykset, kulttuuriset erityispiirteet ja -tarpeet, kuten lapsen uskontoon, ravintoon ja elämäntapoihin kuuluvat asiat, sekä vanhempien kasvatukselle asettamat tavoitteet. Yhteistyössä huoltajan kanssa laadittavassa suunnitelmassa määritellään em. seikkojen sovittaminen esiopetuksen yleisen toteutukseen.

Henkilökohtaisessa opetussuunnitelmassa asetetaan myös tavoitteet lapsen oman kulttuuri-identiteetin vahvistamiselle. Lapsen tuki järjestetään muun ryhmän yhteydessä ilman eriyttämistä.

Esiopetus tapahtuu suomen kielellä. Kielellä on keskeinen tehtävä sekä sisältöinä että välineenä opetustilanteissa. Kohtalaisen suomen kielen hallinnan perustalta lapsi voi kehittää kielen taitojaan ja sanavarastoaan steinerpedagogisen opetustavan avulla. Jäljittelyn kautta tapahtuva oppiminen jättää lapsen vapaaksi omaksumaan uutta kieltä ja kulttuuria omien voimiensa mukaisesti.

Esiopetuksen tavoitteena on, että lapsen suomen kielen taidot kehittyvät niin, että hän pystyy selviytymään lapsiryhmän jokapäiväisen elämän edellyttämistä vaatimuksista. Lisäksi tavoitteena on, että lapsi pystyy selviytymään perusopetuksen alkaessa suomen kielellä ilman eriyttämistä. Lapsen kotikieltä vahvistetaan ja tuetaan mahdollisuuksien mukaan esimerkiksi laulujen ja lorujen välityksellä henkilökohtaisen opetussuunnitelman puitteissa.

Eri kulttuuriryhmiin kuuluvien lasten opetus järjestetään suomalaisen kulttuurin lähtökohdista ja toteutetaan yhdessä suomenkielisten lasten kanssa; lapsi oppii suomalaisen kulttuurin tapoja yhteisessä ryhmässä. Lapselle välittyy kasvattajan kautta avoin suhde maailmaan. Hyväksyvässä ja ymmärtävässä ilmapiirissä hän voi kasvaa vahvaksi eri kulttuureita yhdistäväksi yksilöksi ja esiopetus toimia sosiaalisen sillan rakentajana.

6.5 Erityiseen maailmankatsomukselliseen tai kasvatusopilliseen järjestelmään perustuva esiopetus

Steinerpedagoginen esiopetus on erityiseen kasvatusopilliseen järjestelmään perustuvaa esiopetusta. Se perustuu steinerpedagogiseen ihmiskäsitykseen ja kehitysnäkemykseen. Esiopetuksen opetussuunnitelmassa kuvataan kasvatusfilosofiset ja pedagogiset lähtökohdat ja perustana olevat arvot, esiopetuksen toiminta-ajatus, tavoitteet ja sisällöt sekä pedagogiset ratkaisut.

Vanhemmille selvitetään steinerpedagogisen esiopetuksen kasvatusfilosofiset ja pedagogiset lähtökohdat. Yhteistyö kotien kanssa on tärkeä osa steinerpedagogiikkaa. Kodin kulttuuri-identiteettiä kunnioitetaan ja tuetaan. Steinerpedagoginen esiopetus on vanhempien valitsema vaihtoehto.

7 Arviointi

Lapsen kehittymistä ja oppimista seurataan jatkuvasti. Seuranta tukee lapsihavainnointimenetelmä, joka on kehitetty steinerpedagogiikan piirissä.

Viikoittaisessa henkilökunnan kokouksessa (kollegio) tehdään käytännön suunnitelmat esiopetuksen toteuttamiseksi ja arvioidaan suunnitelman toteutumista sekä käydään ajankohtaisia lapsikeskusteluja. Toimintakauden päätteeksi tehdään yhteenveto vuoden aikana toteutuneesta esiopetuksesta ja tämän pohjalta kehitetään opetussuunnitelmaa edelleen. Uuden lapsiryhmän aloittaessa sitä tarkistetaan vastaamaan lapsiryhmän tarpeita.

Lapsen kehittymisen ja oppimisen seuranta ja arviointi toteutetaan yhteistyössä vanhempien kanssa. Seuranta ja arviointia toteutetaan myös yhteistyössä kouluvalmiuksien arvioinnista vastaavien viranomaisten kanssa.

Lapsen arviointikyvyn kehittymistä tuetaan kehitysvaihetta vastaavalla tavalla. Steinerpedagogisen kehitysnäkemyksen mukaisesti arviointikykyä ei esiopetusikäisellä harjoiteta vielä suoraan ajatteluun vetoamalla vaan vahvistamalla sen perustaa fyysisellä ja tunne-elämän alueella, mm. huolehtimalla liikunnallisten taitojen tasapainoisesta kehittämisestä sekä mielikuvituskyvyn vahvistumisesta.

Esiopetukseen osallistumisesta voidaan antaa todistus, joka ei sisällä lapsen arviointia. Tätä lapsen huoltajalle annettavaa dokumenttia voidaan täydentää kuvaamalla järjestettyä esiopetusta.

8 Esiopetuksen opetussuunnitelman laatiminen

1. Opetussuunnitelman laatimisen järjestelyt

Esiopetus järjestetään esiopetuksen järjestäjän (Lahden Rudolf Steiner-koulu) ja esiopetuksen toteuttajan (Lahden Rudolf Steiner-koulun päiväkotia) yhteistyönä. Steinerkoulun ollessa esiopetuksen järjestäjä sen opettajakollegio ja johtokunta hyväksyvät esiopetuksen toteuttajan kanssa yhteistyössä laaditun opetussuunnitelman. Kunnan ollessa esiopetuksen järjestäjä opetussuunnitelma laaditaan yhteistyössä kunnan viranomaisten kanssa. Lapsen oma suunnitelma laaditaan yhteistyössä vanhempien kanssa. Esiopetuksen opetussuunnitelma voi olla lapsen oma tai koko ryhmälle yhteinen.

Steinerpedagogiikan kehitysnäkemyksen mukaan lapsi kuuluu esiopetusikäisenä vielä varhaiskasvatukseen piiriin, kouluaikaa edeltävä kehityskausi on oma kokonaisuutensa pedagogisesti. Yhdistetty ryhmä, se että samassa ryhmässä on 3-6 -vuotiaita lapsia, on varhaispedagogiikan keskeinen menetelmä. Esiopetusikäisen kehitysvaiheen erityistarpeisiin vastataan ryhmän toimintaa eriyttämällä ja järjestämällä kuusivuotiaille omaa toimintaa esiopetussuunnitelman mukaisesti.

8.2 Opetussuunnitelmaan sisältyvät seikat

Esiopetuksen opetussuunnitelmasta tulee ilmetä seuraavat seikat sen mukaan, kuin opetuksen järjestäminen edellyttää:

1. *esiopetuksen toiminta-ajatus*
2. *esiopetuksen oppimisympäristön kuvaus*
3. *esiopetuksen mahdolliset painotukset*
4. *esiopetuksessa noudatettavat täsmennetyt kasvatus- ja oppimistavoitteet*
5. *esiopetuksen pedagoginen toteuttaminen*
6. *kasvun ja oppimisen tuki ja tukimuodot luvuissa 4 ja 5 täsmennettyjen ohjeiden mukaisesti*
7. *eri kieli- ja kulttuuriryhmiin kuuluvien lasten esiopetuksen järjestäminen*
8. *yhteistyö muun varhaiskasvatukseen ja perusopetuksen kanssa*
9. *yhteistyö esiopetuksen toteuttamiseen osallistuvan henkilöstön kesken*
10. *yhteistyö muiden toimijoiden kanssa*
11. *esiopetuksen järjestäminen yhdistetyssä ryhmässä, esimerkiksi 3-6-vuotiaat päivähoidossa tai esiopetus yhdysluokissa perusopetuksen kanssa*
12. *lapsen kehittymisen ja oppimisen seuranta sekä arviointi*
13. *esiopetukseen osallistumisesta annettava todistus*
14. *toiminnan toteutumisen jatkuva arviointi.*